M E M O

Aan	:	NVvR
Van	:	Van Oort & Van Oort
Betreft	:	Verslag Commissiedebat Rechtspraak
Datum	:	30 september 2021

Aanleiding

- Op 30 september 2021 vond van 14:00 tot 17:00 uur het commissiedebat Rechtspraak plaats in de Tweede Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid. Van Oort & Van Oort heeft het debat gevolgd en de belangrijkste passages samengevat in een verslag.
- Aanwezig waren de Tweede Kamerleden Ellian (VVD), Palland (CDA), Eerdmans (JA21), Van Meijeren (FVD), Sneller (D66) en Van Nispen (SP).

Samenvatting

- De aanwezige Kamerleden stelden vragen over het gebruik van videoverbinding in de rechtspraak. De VVD meldde dat de tijdelijke wet 'Covid justitie' op 1 oktober vervalt, en daarmee de juridische grond voor het gebruik van videoverbinding in de rechtszaal. De minister meldde te zullen kijken naar de optie om videoverbinding structureel deel uit te laten maken van de rechtspraak, mede vanwege positieve feedback vanuit de rechtszaal.
- Het CDA haakte in op het thema digitalisering in de rechtszaal door vragen te stellen over het bericht dat organisaties binnen de rechtspraak graag gebruik willen blijven maken van de huidige verbeteringen op het gebied van ICT en communicatie, maar dat zij tegen hoge onderhoudskosten aanlopen. De minister meldde te onderzoeken dit te betrekken bij het onderzoek om videoverbinding structureel te betrekken in de rechtspraak.
- Van Nispen (SP) meldde een conceptnota te willen delen inzake het project Huis van het Recht. De minister antwoordde ten eerste positief te zijn over de huidige pilot en meldde de nota met interesse tegemoet te zien
- Op dit moment bestaat er een tekort van 200 rechters. De partijen vroegen de minister hoe hij voornemens is deze achterstanden weg te werken. Hij antwoordde dat gepensioneerde rechters reeds worden ingezet om het tekort tijdelijk aan te vullen. De leeftijd van dit type waarnemend rechters is verhoogd van 70 naar 73 jaar. De minister heeft toegezegd deze regeling minstens voor de eerste helft van de jaargang 2022 te laten voortduren.

Toezeggingen

- De Kamer ontvangt een brief inzake onderzoek naar juridische gronden inzake de structurele betrekking van digitale middelen zoals reeds heeft plaatsgevonden middels de tijdelijke wet 'covid justitie'.
- De leeftijd voor de inzet van gepensioneerde rechters teneinde het tekort aan rechters tegen te gaan is verhoogd van 70 naar 73. In de eerste helft van 2022 blijft deze regeling van kracht.
- Onderzoek naar de voorlichting over straffen/gevolgen van strafrechtelijke uitspraken n.a.v. vragen van het lid Eerdmans (JA21).

Eerste termijn Tweede Kamer

Ellian (VVD)

- De VVD signaleert dat de werkdruk onder rechters hoog is. Dit wordt mede ingegeven door het feit dat er een tekort bestaat van tweehonderd rechters. Ellian vraagt de minister hoe de minister voornemens is dit tekort aan te pakken.
- Ellian vraagt de minister naar het huidige bekostigingssysteem, en of hij van mening is of deze tegen het licht dient te worden gehouden. Dit naar aanleiding van de bevindingen van het AEF-rapport.
- De VVD meldt dat er positieve ervaringen zijn waar te nemen op het gebied van videoverbinding in de rechtspraak. Morgen (1 oktober) vervalt echter de tijdelijke wet 'COVID justitie'. Hiermee vervalt tevens

de juridische grond om rechtszaken via videoverbinding plaats te laten vinden. De VVD vraagt de minister of deze veronderstelling klopt, en hoe hij voornemens is om videoverbindingen te blijven faciliteren in de rechtspraak.

- Alhoewel videoverbinding een aangename toevoeging vormt op de rechtsgang, meldt het lid Ellian dat dit niet de norm zou moeten zijn. Hij vraagt derhalve de minister naar de mogelijkheden naar zijn ideeën over een 'hybride' vorm, waarbij een combinatie bestaat tussen fysieke en digitale aanwezigheid.

Sneller (D66)

- In navolging van de VVD noemt D66 het personele tekort van tweehonderd rechters. Daarnaast wordt genoemd dat de uitstroom van rechters in de komende jaren hoog wordt ingeschat. Bovendien is 46% van de zittende rechters boven de vijftig jaar. Om de tekorten tegen te gaan is tijdens de covid-periode gebruik gemaakt van de mogelijkheid om gepensioneerde rechters als plaatsvervangend rechter te laten functioneren. D66 vraagt de minister of hij voorstander is van het voorstel om deze methode permanent te maken.
- Sneller meldt dat er in de begroting voor 2022 extra middelen zijn uitgetrokken voor veiligheid. Hierbij pleit hij voor een benadering waarbij de hele strafrechtketen betrokken wordt bij het toezeggen en implementeren van deze middelen.
- Volgens D66 is er sprake van een probleem in de strafrechtketen. De uitvoerende macht heeft op dit moment te veel invloed op de rechterlijke macht. De minister heeft in een aantal Kamerbrieven reeds aangegeven dit probleem tegen te gaan. D66 vraagt waarom herbenoemingen niet zijn meegenomen in de plannen van de minister. Ook wordt de vraagt gesteld of het echt nodig is om de Raad voor de Rechtspraak een veto te laten behouden.

Eerdmans (JA21)

- Slachtofferhulp Nederland meldt dat liefst 75% van het aantal slachtoffers niet de moeite neemt om aangifte te doen. Eerdmans trekt dan ook de conclusie dat burgers geen vertrouwen meer hebben in de rechtspraak.
- Onderzoek toont aan dat van slechts 32% van de traditionele delicten melding wordt gemaakt bij de politie. De aangiftebereidheid daalt dus constant. Eerdmans wil een reflectie van de minister hierop.
- Volgens JA21 is het vertrouwen in de rechtspraak hoog wanneer deze vergeleken wordt met andere instituten in Nederland. Desondanks denkt de meerderheid, 68% volgens het CPB, dat de straffen te laag zijn. De partij vraagt hoe de minister aankijkt tegen dit percentage.
- Het wegwerken van achterstanden bij de rechtspraak zou volgens berichtgeving in Trouw worden afgeraffeld door de huidige werkwijze. De zogenaamde inloopkamers zouden hier aan bijdragen.
- Eermans meldt vraagt de minister of hij voornemens om meer 'reclame' te maken inzake de hoogte en gevolgen van straffen.
- Volgens JA21 zou er meer diversiteit binnen het personeelsbestand van de rechterlijke macht moeten bestaan. Specifiek vrouwen en mensen van een niet-westerse achtergrond zouden ondervertegenwoordigd zijn. Bovendien meldt de partij dat er een oververtegenwoordiging lijkt te zijn van rechters die politiek 'links van het midden' zouden zijn georiënteerd.

Palland (CDA)

- Door de toegenomen werkdruk duren rechtszaken langer – wat negatief is voor de effectiviteit van rechtspraak. Het CDA vraagt zich af of dit in de toekomst voor problemen gaat zorgen.
- In het jaarplan wordt gesproken over digitalisering. Het CDA heeft vernomen dat veel rechtspraakorganisaties de digitale infrastructuur willen verbeteren en blijven gebruiken, maar dat deze organisaties tegen hoge kosten van het ICT-beheer aanlopen. De partij vraagt de minister om een aanpak inzake deze problematiek.
- Het lid Palland meldt dat er mooie initiatieven m.b.t. maatschappelijk effectieve rechtspraak zijn gestart. De eerste conclusie bij verschillende pilots is positief. 'Hoe kijkt de minister hier tegenaan, en wat zou een goede route zijn om uit de pilotfase te komen?'

- Slachtofferhulp meldt dat volgens de commissie-Donner slechts een kwart van de mensen met recht op een vergoeding aanspraak maakt op de schadevergoeding . Reden is dat zij niet tijdig op de hoogte zijn over hoe hun zaak wordt afgedaan. Het CDA vraagt de minister naar zijn aanpak inzake deze kwestie.

Van Meijeren (FVD)

- Het FVD meldt dat een rechtstaat niet kan functioneren zonder onafhankelijke rechtsspraak. FVD concludeert dat de onafhankelijkheid van de rechtspraak in Nederland grotendeels een wassen neus is. Het is namelijk de regering die rechters benoemt. Uit een enquête bleek dat 70% van de ondervraagde rechters op GroenLinks, PvdA of D66 stemden. Ziet de minister een probleem in deze statistiek?
- De directe invloed van de regering op de benoeming van rechters zou volgens het FVD moet worden teruggedrongen. Het lid Van Meijeren vraagt of de minister deze opvatting deelt.

Van Nispen (SP)

- Er is sprake van te weinig rechters en te hoge werkdruk. Dit terwijl er juist tijd nodig is om de achterstallige werkzaamheden weg te werken. Er zijn ongeveer 200 rechters nodig, dus er moeten veel mensen worden opgeleid. Er bestaat daarom volgens de SP een noodzaak voor structurele financiering.
- Van Nispen meldt dat er een behoefte is aan een aparte begroting voor de rechtspraak. Dit om fluctuaties in staatsuitgaven op te vangen en de kwaliteit van rechtspraak te verzekeren.
- Tolken en vertalers zijn in grote problemen vanwege marktwerking. Slechte vertaling kan gevolgen hebben voor de kwaliteit van rechtspraak.
- De SP deelt zijn onvrede over de herzieningsprocedure. Dit uit zich bijvoorbeeld in de Arnhemse villamoord. Uit alle politieverhoren had de rechter andere interpretaties kunnen nemen. Dit telt niet als novum, want de rechter had destijds deze informatie tot zich moeten nemen.
- De rechtspraak moet met de tijd mee, maar menselijk contact is wel noodzakelijk. Hij vraagt de minister daarom of het nodig is om een wettelijke basis in te voeren voor een nieuwe hybride mix.
- De rechtspraak is al langer bezig met maatschappelijk effectieve rechtspraak. De politiek heeft echter ook een rol te spelen in dit opzicht. Er moet een laagdrempelige plek komen voor burgers om terecht te kunnen met hun sociaaljuridische problemen. De SP is bezig met een initiatiefnota inzake het Huis van Recht.

<u>Beantwoording eerste termijn minister Dekker (Rechtsbescherming)</u>

- De rechtstaat wordt op de proef gesteld. De minister noemt de moorden op Peter R. de Vries en Derk Wiersum. Dit betrof niet alleen een aanslag op een mens, maar ook op een groot strafrechtelijk proces. Bij de afgelopen begroting werd ondanks de demissionaire status van het kabinet financiën toegezegd voor investeringen (half miljard) in de rechtstaat, 150 miljoen voor de sociale advocatuur en na de APB nog 200 miljoen voor de veiligheid (politie en boa's).
- In antwoord op de vragen over het wegwerken van de achterstand in de rechtspraak, meldt de minister het volgende:
    - Met het programma 'Tijdige Rechtspraak' is reeds in het verleden toegezegd om de achterstand weg te werken.
    - Dit programma kenmerkt zich door de gezamenlijkheid in de aanpak, er wordt interdepartementaal gecommuniceerd.
    - Op 15 mei is de zogenaamde inloopkamer ingericht. Deze hebben tot op heden 700 zaken behandeld en dus weten weg te werken. De minister is enthousiast over de functie en de werking van de inloopkamers – er is wat hem betreft dan ook geen sprake van 'afraffelen'. Er wordt juist iemands specialisme toegepast in het afhandelen van specifieke thema's. Op deze wijze wordt op effectieve wijze de achterstand weggewerkt.
    - De vervolging en berechting van misdrijfzaken is inmiddels in de buurt van het pre-corona niveau.
    - In de voorraad overtredingszaken was sprake van hoge instroom strafzaken, maar inmiddels eerste tekenen dat voorraad terugloopt
- In antwoord op de vragen over het tekort aan rechters meldt de minister het volgende:

- De leeftijd om gepensioneerde rechters in te zetten als waarnemend, al dan niet vervangend rechters is reeds verhoogd van 70 naar 73 jaar. De minister is bereid om te kijken of de elementen structureel kunnen worden betrokken in het beleid. Er wordt hard gewerkt om nieuwe rechters te werven en op te leiden, maar dat kost wel tijd.
- Om de zijinstroom te vergroten in opleidingen, dient de rechtspraak ook het oog te laten vallen op mensen met specialistische kennis binnen de rechterlijke instituties, bijvoorbeeld griffiers of andere medewerkers met specialistische kennis.

- Videoconferencing is sinds maart 2021 per wet herzien, om te voorzien in het gebruik in de rechtspraak.
  - De in eerste instantie tijdelijke maatregelen om videoverbinding te faciliteren zijn nu verlengd tot 31 december 2021. Dit omdat onduidelijk is hoe de verdere pandemie verloopt. Feedback wordt meegenomen om te bepalen of videoconferencing in de toekomst gebruikt kan blijven worden.
- In antwoord op vragen van de SP over maatschappelijk effectief recht zegt de minister enthousiast te zijn over de pilot inzake het 'Huis van het Recht', vanwege het laagdrempelige karakter.
  - Palland (CDA) vroeg de minister naar vervolgstappen om pilots naar een meer structurele implementatie te helpen. Hierop geeft de minister een overzicht van de werkwijze inzake pilots, specifiek de vier fasen die vooraf gaan aan daadwerkelijke implementatie:

1. Experimentele fase met volgende evaluatie van pilot. Besluit vanuit regie groep innovatie die is ingesteld door de rechtspraak zelf. Als deze goed is, kan deze verder worden gebracht. Behoefte aan kritische blik
2. Opzet verfijnd en weeffouten verwijderd om meer ervaring op te doen met meerdere soorten van werk. Kan worden voortgezet onder tijdelijke experimentwet.
3. Wordt besloten of de werkwijze standaard kan worden uitgerold. Minister kijkt samen met rechtspraak wat benodigd is, bijvoorbeeld wijziging van de wet, financiële gevolgen en gevolgen ketenpartners.
4. Uiteindelijke implementatie van nieuwe manier van werken.

- Digitalisering gaat steeds meer een integrale rol spelen binnen de rechtspraak.
  - De minister noemt als voorbeeld de pilot bij de Rechtbank Rotterdam, waar men sinds 20 oktober experimenteert met digitale communicatie met deurwaarders over incassozaken. Ook kunnen bij de Rechtbank Amsterdam tegenwoordig stukken digitaal worden ingediend.
  - In alle gebieden kan sowieso digitaal worden gecommuniceerd met de rechtspraak via digitaal mailen. Met de coronapandemie is dit in een stroomversnelling terecht gekomen.
- In antwoord op vragen van de SP meldt de minister het eens te zijn dat daar waar een onterechte veroordeling hebben plaatsgevonden het vertrouwen in de rechtstaat aantast.
  - Het is van belang dat er een gedegen procedure komt om een veroordeling ongedaan te maken.
  - In de huidige wet zijn mogelijkheden geschapen om in een afgesloten strafzaak een vernieuwd oordeel te verzoeken. Hierbij is een nieuwe commissie (ACAS) in het leven geroepen. Deze commissie heeft een adviserende rol over de wenselijkheid en invulling van het onderzoek n.a.v. herzieningsaanvraag. Betrokkenen zijn hier tot op heden positief over.
  - Van Nispen (SP) vraagt de minister of hij nog steeds geen reden ziet om de drempel te verlagen om herzieningsaanvragen voor gesloten rechtszaken te faciliteren, en daarmee het criterium te verruimen. De minister ziet hiertoe geen reden: zoals in het VK is aangetoond leidt verruiming niet tot meer herziening, maar wel tot grotere rechtsonzekerheid.
- Op vragen van de FVD over het benoemingsbeleid van rechters meldt de minister dat er aan de huidige procedure een afgewogen voorlichting van de Raad van State ten grondslag ligt. Hieruit blijkt dat er sprake is van een delicate balans:
  - Enerzijds is er sprake van onafhankelijkheid in de rechtspraak – maar een rechter moet te allen tijde aansprakelijk zijn over bijvoorbeeld werkachterstand of kwaliteit rechtspraak. De ministeriële verantwoordelijkheid kan op die manier worden verantwoord – daar bestaat ook sluitende regelgeving voor.

- In antwoord op vragen van JA21 en FVD over diversiteit en politieke voorkeur bij rechters, meldt de minister dat dit zijns inziens geen invloed heeft op de kwaliteit van rechtspraak, omdat rechters hun eigen mening niet ventileren.
- In antwoord op de vragen van de SP zegt de minister geen voorstander te zijn van het voorstel om de rechtspraak een eigen begroting te geven. Een aparte begroting doet niet af aan de integrale afweging of er minder- of meer geld naar de rechtspraak moet.
- Over de vragen van het lid Eerdmans (JA21) over het verzwaren van straffen zegt de minister dat vergelijkend internationaal onderzoek heeft uitgewezen dat Nederland niet tot de lichtste strafklimaten behoort in Europa. Desondanks heeft de regering onderzoek gestart om straffen te verzwaren, maar ook om naar meer redelijkheid tot uitvoering te brengen.
- JA21 stelde vragen over 'reclame' over de gevolgen van straffen en de strafzwaarte. De minister ziet in dat er in omringende landen een combinatie is van een moreel appèl versus de mogelijke straffen. De minister zegt toe de suggestie van Eerdmans te onderzoeken op effectiviteit. Hierbij wordt vooral de informerende component meegenomen.
- In antwoord op de vragen inzake de statistiek van Slachtofferhulp Nederland, meldt de minister dat de aangiftebereid op een aantal vlakken inderdaad laag is. De minister meldt alles op alles te zetten om dit aantal omhoog te krijgen.
- De SP stelde vragen over de problematiek inzake tolken en vertalers in de rechtszaal. De minister meldt niet opnieuw in gesprek te willen gaan over de arbeidsvoorwaarden voor tolken. Deze problematiek is reeds uitvoerig met de Tweede Kamer besproken.

<u>Tweede termijn Kamer</u>

Sneller (D66)

- Meldt dat er qua keteneffecten rekening moet worden gehouden met de besteding van toegezegde fondsen in het kader van de begroting voor 2022.

Van Meijeren (FVD)

- Volgens Van Meijeren is rechtspraak mensenwerk. Volgens FVD slaat de minister empirisch onderzoek in de wind door te stellen dat de politieke voorkeur van rechters geen rol speelt bij hun uitspraken. Hij haalt daarbij het proces-Wilders aan, waarbij het verzoek werd ingewilligd om rechters aan te stellen die geen lid waren of waren geweest van een politieke partij.

Van Nispen (SP)

- Van Nispen vindt dat er meer geld naar de rechtspraak moet om de sterkte te vergroten en blijft pleiten voor een aparte begroting voor de rechtspraak.
- De discussie over de tarieven, kwaliteit en marktwerking omtrent tolken wil Van Nispen graag voortzetten.

<u>Tweede termijn beantwoording minister Dekker (Rechtsbescherming)</u>

- Dekker noemt het voorbeeld dat FVD aanhaalt incidenteel. Het diende juist om de schijn te vermijden dat er sprake kon zijn van politieke voorkeur in de zaak-Wilders.
- Bij de rechtsontwikkeling van herziening van afgedane rechtszaken staat het nooit stil. In het verleden is de wet al aangescherpt, en er zullen ook in de toekomst veranderingen worden aangebracht. De minister bedoelt met de vinger aan de pols houden dat hij gaat kijken op welk moment er weer wijzigingen kunnen worden doorgevoerd.